

STRESZCZENIA

Magdalena CYREK¹

MIĘDZYWOJEWÓDZKIE NIERÓWNOŚCI PŁACOWE W BRANŻACH USŁUGOWYCH

W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań dotyczące problematyki zróżnicowania poziomu wynagrodzeń uzyskiwanych w różnych branżach sektora usług pomiędzy polskimi województwami. Celem analiz jest określenie skali dysproporcji płacowej w poszczególnych rodzajach działalności usługowej i wskazanie tych dziedzin, które w największym stopniu kreują nierówności zarobków. Weryfikacji poddaje się hipotezę o występowaniu większych nierówności w odniesieniu do usług o tradycyjnym charakterze niż nowoczesnych usług opartych na wiedzy. Dysparytety regionalne w takim przypadku wynikałyby z trudności w przezwyciężeniu barier strukturalnych o kumulacyjnym charakterze, a nie z niedostatków w sferze wiedzochłonnych czynników rozwoju.

Realizacja zadania badawczego opiera się na wykorzystaniu danych statystycznych udostępnianych przez GUS, opisujących sytuację w sekcjach sektora usług (G-S PKD 2007) w Polsce w 2011 roku. Weryfikacja dysproporcji płacowych bazuje na takich miarach statystycznych, jak średnia, mediana, współczynnik zmienności, współczynnik asymetrii i współczynnik Giniego. Odnoszą się one do przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto.

Uzyskane wyniki pozwalają na wyciągnięcie wniosków o biegunowym charakterze procesów rozwojowych związanych z wykształcaniem się gospodarki opartej na wiedzy. Największe dysproporcje płacowe między województwami występują bowiem w ramach nowoczesnych branż usługowych. Znaczne zróżnicowania mają jednak również miejsce w obszarze usług tradycyjnych, świadcząc o kumulacji problemów zapóźnień strukturalnych. Jedynie usługi publiczne łagodzą międzyregionalne dysproporcje płacowe. Procesy polaryzacji rozwoju dotyczą także wymiaru przestrzennego, z najwyższymi wynagrodzeniami w branżach usługowych notowanymi w województwie mazowieckim i najniższym ich poziomem w regionach najuboższych.

Słowa kluczowe: branże usługowe, usługi oparte na wiedzy, zróżnicowanie wynagrodzeń, dysparytety regionalne

INTERREGIONAL EARNING INEQUALITIES IN SERVICE ACTIVITIES

Some results of research concerning disproportions in earnings in different branches of service sector between Polish voivodeships are presented in the study. The aim of the analyses is to specify scale of the earning disparities and to indicate the branches which to the biggest extend create the inequalities. There is verified a thesis stating that stronger inequalities concern services of traditional character than modern services based on knowledge. Thus regional disparities should be a result of difficulties in prevailing cumulative structural barriers but not of a lack in knowledge-intensive factors of development.

To realize the task there are used statistical data extracted from GUS (Central Statistical Office) database, which characterize situation in sections of a service sector (G-S PKD 2007). To verify the earning disparities there are used measures such as a mean, a median, indicator of variability, indicator of asymmetry and a Gini coefficient. They are used to describe average monthly gross remunerations.

The results of the research allow to conclude about polarized character of development processes connected with appearance of a knowledge based economy. The highest earning inequalities between voivodeships are present in modern service branches. However, some essential differences are also observed within traditional services and thus they prove existence of cumulative structural problems. Public services are the only ones that smooth interregional earning disparities. Polarization processes are also found in a spatial dimension, with the highest remunerations in service branches observed in mazowieckie voivodeship and the lowest ones in the poorest regions.

Keywords: service branches, knowledge-intensive services, earnings inequalities, regional disparities

DOI:10.7862/rz.2013.hss.41

Tekst złożono w redakcji: listopad 2013.
Przyjęto do druku: marzec 2014.

¹ Dr Magdalena Cyrek, Katedra Teorii Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych, Uniwersytet Rzeszowski, ul. M. Œwiklińskiej 2, 35-601 Rzeszów, mcyrek@univ.rzeszow.pl

FRANCO-AMERICAN RELATIONS IN THE CONTEXT OF THE LIBYAN WAR 2011

The Franco-American relations in the context of the Libyan war were analysed in this article. The author pays attention to the position of the French Republic and the United States regarding the events in the Arab world in 2011 and examines the circumstances of France's leadership in Libyan war. It is mentioned that the principles of cooperation with Arabic countries and controlling domestic and foreign policy strategies in the Near East and in Northern Africa are of great importance for the leading international relations performers such as the French Republic and the US. But it is necessary to understand that the relations between France and the USA are ambiguous and often inconsistent. Consequently one more check of the firmness of Franco-American relations was the year of 2011. During Arab rebellions the US and the French Republic have demonstrated the power of their partnership and their mutual importance in the world. The fact is that their cooperation has put the end to the M. Gaddafi's dictatorship. The author has analysed the adoption of the resolution 1973, the course of the military operation and its consequences in Libya and the *overthrow* of M. Gaddafi's regime. Moreover it is considered that the Libyan situation has demonstrated that the French Republic can not only take part in the administration and in the solving of a serious crisis, but can also take the leading role in the Near East and in Northern Africa. Also Franco-American cooperation in military operations in Libya and benefits of the military intervention for France and the U.S. are demonstrated by the author.

Keywords: Franco-American Relations, the resolution 1973, Libyan war, the Near East.

FRANCUSKO – AMERYKANSKIE RELACJE W KONTEKŚCIE WOJNY LIBIJSKIEJ 2011

W artykule przeanalizowano stosunki francusko-amerykańskie w ramach wojny libijskiej. Autorka skupia się na stanowisku Republiki Francuskiej i Stanów Zjednoczonych w sprawie wydarzeń w krajach arabskich w 2011 roku i bada udział Francji w wojnie libijskiej. Zauważono, że zasady współpracy z krajami arabskimi i kontroli krajowych i zagranicznych strategii politycznych na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej mają ogromne znaczenie dla stosunków międzynarodowych czołowych wykonawców, takich jak Francja i USA. Świadczy to o niejednoznacznych stosunkach między Francją i USA i często sprzecznych interesów tych państw. Kolejnym sprawdzianem zgodności stosunków francusko-amerykańskich był rok 2011. Podczas arabskich powstań USA i Francja wykazały się partnerstwem i potwierdziły swoje znaczenie na arenie światowej. Ich współpraca przyczyniła się do zakończenia dyktatury Muammara Kaddafiego. Autorka omówiła przyjęcie rezolucji w 1973 roku, przebieg operacji wojskowej i jego konsekwencje w Libii oraz obalenie reżimu Kaddafiego. Ponadto uważa się, że libijska sytuacja pokazała, że Republika Francuska nie może uczestniczyć w administracji oraz w rozwiązywaniu poważnego kryzysu, ale mają również wiodącą rolę na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej. Autorka przedstawiła również współpracę francusko-amerykańską w operacjach wojskowych w Libii i korzyści z interwencji wojskowej dla Francji i USA.

Słowa kluczowe: stosunki francusko-amerykańskie, rozdzielczość 1973 roku, wojna libijska, Bliski Wschód

DOI:10.7862/rz.2013.hss.42

Tekst złożono w redakcji: listopad 2013.

Przyjęto do druku: styczeń 2014

² M. Ph. Jurczak Witaliya Mychajliwna, Institute of History, Politology & International Affairs of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, tel. (0342) 75-23-51, e-mail: vfraniuk@mail.ru

KRYZYS DEMOGRAFICZNY I JEGO KONSEKWENCJE DLA RYNKU PRACY

Starzenie się społeczeństw europejskich, związane z drugim przejściem demograficznym, jest procesem powodującym w skali masowej trwałą, radykalną zmianę struktur wieku ludności. Mimo że Polska (na tle Europy) nadal jest krajem stosunkowo młodym demograficznie, w niedalekiej przyszłości będzie jednym z krajów demograficznie najstarszych. Konsekwencje zmian, których apogeum nastąpi w najbliższych dekadach, będą odczuwalne niemal we wszystkich dziedzinach życia społecznego i będą miały wpływ na kondycję makroekonomiczną kraju oraz na niemal wszystkie obszary działania państwa.

W niniejszym artykule omówiono zachodzące procesy oraz ich wpływ na sytuację na rynku pracy (znaczące zmniejszenie się podaży pracy, starzenie się zasobów pracy, wzrost obciążenia demograficznego ludnością w wieku poprodukcyjnym). Głównym celem artykułu jest przedstawienie wybranych propozycji rozwiązań, które mogą skutkować lepszym przystosowaniem rynku pracy do nowego porządku demograficznego. Przede wszystkim uwaga skoncentrowana jest na kwestii zwiększania aktywności zawodowej ludności poprzez zaktywizowanie grup społecznych, których potencjał jest wykorzystywany w niewystarczającym stopniu (kobiet, ludności wiejskiej, osób w wieku przedemerytalnym oraz osób niepełnosprawnych). Krótko omówiono również pozostałe działania, które – tworząc spójny system reform – mogą wpłynąć na zmniejszenie negatywnych skutków zmian demograficznych: skuteczna polityka rodzinna, zrównanie i dalsze przesunięcie wieku emerytalnego, skuteczna polityka migracyjna oraz działania pozwalające na przystosowanie się rynku pracy do starzejących się zasobów pracy.

Słowa kluczowe: demografia, starzenie się społeczeństw, podaż pracy, aktywność zawodowa, wiek emerytalny, polityka rodzinna

THE DEMOGRAPHIC CRISIS AND ITS CONSEQUENCES FOR THE LABOUR MARKET

Ageing European societies, connected with the Second Demographic Transition, it is process causing in the mass scale the durable, radical change of age structures of the population. Although Poland still is demographically the comparatively young country (on the background of Europe), it will be one of the oldest in the near future. The consequences of the changes that climax will happen the closest decades will be perceptible in almost all fields of the social life. They will have the influence on the macroeconomic shape of the country and on almost all areas of the activity of the state.

In the present article the labour market changes are discussed in regard to: significant decline of the labour supply, ageing the working-age population, the growth of the elderly dependency. The main aim of the article is the review of the selected solutions that could be effective for better adaptation of the national labour market to the new demographic situation. The attention is concentrated on the matter of enlargement of the activity of such groups as women, rural population, employees in the pre-retirement age, handicapped persons. There are other solutions the author took into consideration: effective family policy, change in the retirement age, effective migration policy and other activities allowing to adapt the labour market to the aging labour supplies. They – creating the coherent system of reforms - are considered as the activities that could decrease of the negative results of demographic changes.

Keywords: demography, population ageing, labour supply, economic activity, retirement age, family policy

DOI:10.7862/rz.2013.hss.43

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: luty 2014.

³ Dr Marta Kielkowska, Zakład Statystyki, Demografii i Socjologii Matematycznej, Instytut Socjologii, Uniwersytet Warszawski, ul. Karowa 18, 00-927 Warszawa, tel. (22) 552 02 73, e-mail: mkielkowska@is.uw.edu.pl

PUBLICZNE ROLE WSPÓŁCZESNEGO UNIWERSYTETU: MIĘDZY ZOBOWIĄZANAMI KULTUROWYMI A EKONOMICZNYMI⁵

Celem artykułu jest zaprezentowanie analizy przemian zobowiązań publicznych uniwersytetu, szczególnie w ich dwóch wymiarach: kulturowych i ekonomicznych. W ostatnich pięćdziesięciu latach uniwersytety świata Zachodniego przechodziły przez „przedsiębiorczą zmianę”. Ich misja była zorientowana na produkcję wiedzy połączoną z procesami komercjalizacji wiedzy. Tym samym, instytucje wiedzy spełniają istotne funkcje w kształtowaniu społeczeństwa dobrobytu, zarówno w wymiarze edukacyjnym, jak i badawczym. Jednocześnie krytycy rozpoczętej przez Clarka Kerra „przedsiębiorczej zmiany” w Stanach Zjednoczonych w latach 60 wskazują, że była ona źródłem kryzysu publicznych zobowiązań uniwersytetu, ograniczając je jedynie do perspektywy ekonomicznej. Zarówno liberalni i konserwatywni krytycy są zgodni co do znaczącej roli humanistyki we współczesnym uniwersytecie, która ma uzupełniać kształcenie profesjonalne. Artykuł pokazuje potencjalne możliwości poszerzenia publicznych zobowiązań w postaci polityk zrównoważonego rozwoju, polityk zmniejszania nierówności czy – używając terminu Marty Nussbaum – poszerzania instytucjonalnego zaangażowania uczelni w procesach *global citizenship*. Zobowiązania uniwersytetu wobec sfery publicznej łączą ze sobą kwestie kulturowe z ekonomicznymi. Przykładem wspólnego zadania może być rola uniwersytetu w wyrównywaniu nierówności społecznych, poprzez zwiększanie dostępu do instytucji wiedzy. Konkluzją tekstu jest postulat wzajemnego uznania zobowiązań ekonomicznych i kulturowych oraz ich wzajemnej synchronizacji. Ważne jest jednak ukazanie protokołu rozbieżności między dwoma podejściami.

Słowa kluczowe: uniwersytet, publiczne zobowiązania, rozwój społeczny

THE PUBLIC ROLES OF THE CONTEMPORARY UNIVERSITY: BETWEEN THE CULTURAL AND ECONOMIC DUTIES

The main aim of the paper is an analysis of the transformation of the public duties of universities focused on two directions: cultural and economic ones. Since 50s of XX century Western universities underwent the “entrepreneurial turn”. Their mission was centred to the production and commercialization of knowledge. Meanwhile knowledge institutions take an important role in creating the welfare society both in education and research. The “entrepreneurial turn” begins from the reforms introduced by Clark Kerr at University of California Berkeley. The critics of the “entrepreneurial turn” point out that it causes a deep crisis of the public duties of universities and pushes them to the narrow, economic mission only. Both liberal and conservative critics agree that the role of arts and humanities is crucial in contemporary curricula. Humanities should support and complete the professional education in different disciplines. The paper considers the potential of the increasing of the capacity of the public duties of universities, like a sustainable development, the policy of equality and – using the term of Martha Nussbaum – deep involvement of the knowledge institutions in the processes of *global citizenship*. The public duties of universities bridges the cultural issues with economic. Commitments of the university to the public sphere combine cultural issues with economic ones, e.g. by increasing of the access to higher education. The conclusion of the paper is that, both economic and cultural duties should be synchronized.

Keywords: university, public duties, social development

DOI:10.7862/rz.2013.hss.44

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: marzec 2014.

⁴ Dr Cezary Kościelniak, Instytut Kulturoznawstwa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Społecznych, ul. Szamarzewskiego 89a, 60-560 Poznań, e-mail: cezkos@amu.edu.pl

⁵ Artykuł powstał dzięki wsparciu Narodowego Centrum Nauki, projekt nr 2011/01/D/HS1/01752, „Dynamika publicznych zobowiązań współczesnego uniwersytetu w kontekście religii oraz społeczeństwa wielokulturowego. Analiza porównawcza i teoretyczna”.

PERCEPCJA ŚRODOWISKOWYCH CZYNNIKÓW JAKOŚCI ŻYCIA NA OBSZARACH WIEJSKICH W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

Jakość życia najczęściej interpretowana jest jako stopień zaspokojenia materialnych oraz duchowych potrzeb człowieka. Kształtowana jest przez wiele czynników, z których za najważniejsze uważa się: sytuację mieszkaniową, bezpieczeństwo zatrudnienia, ochronę zdrowia i życia, możliwość uczenia się i podnoszenia kwalifikacji, dostęp do kultury, dostęp do placówek handlowych, stan infrastruktury technicznej czy stopień zaspokojenia indywidualnych potrzeb.

Wieś, przechodząc zmiany związane z postępowaniem cywilizacyjnym, powinna odejść od przypisanych jej w przeszłości stereotypów identyfikujących ją wyłącznie z produkcją rolniczą. Obecnie wieś, oprócz wytwarzania i dostarczania żywności, spełnia także wiele innych funkcji związanych z ochroną i kształtowaniem krajobrazu i bioróżnorodności, kształtowaniem gospodarki wodnej, zachowaniem wartości dziedzictwa kulturowego tych obszarów. W artykule przedstawiono wyniki badań ankietowych zrealizowanych w 2011 r. wśród mieszkańców obszarów wiejskich województwa podkarpackiego. Na subiektywne poczucie jakości życia mogą mieć wpływ takie czynniki jak płeć, wiek osoby, a także kontekst społeczny wynikający na przykład z turystycznego charakteru gminy lub jej położenia względem miast. Wyniki analizowano w podziale na gminy zlokalizowane w pobliżu miast, oddalone od miast oraz gminy o charakterze turystycznym. W gminach oddalonych od miast doceniano wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz czystość środowiska naturalnego, w gminach zlokalizowanych w pobliżu miast zaś podkreślano jakość sieci dróg, sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz wiejski rynek pracy. W gminach zlokalizowanych z dala od miast obserwowano mniej różnic w ocenie czynników środowiska, co może świadczyć o lokalnej jednolitości postrzegania świata.

Słowa kluczowe: jakość życia, obszary wiejskie, czynniki środowiskowe

ENVIRONMENTAL FACTORS AFFECTING THE QUALITY OF LIFE IN RURAL AREAS ON THE EXAMPLE OF PODKARPACIE REGION

Quality of life of residents, of both urban and rural areas, is shaped by many factors, of which the most important are: the housing situation, employment, protection of life and health, the possibility of learning and skills development, access to culture, access to retail outlets, the state of technical infrastructure and degree of satisfaction of individual needs.

Currently, the village, in addition to the preparation and delivery of food, has other features related to the protection and shaping the landscape and biodiversity, evolution of water management, conservation of cultural heritage of these areas. The article presents the results of a survey carried out in 2011 among residents of rural areas of Podkarpacie. The subjective sense of quality of life may be affected by such factors as gender, age of the person, but also the social context resulting for example from the tourist nature of the community and its position relative to the cities. The results were analyzed, broken down by municipality located near the city, away from the cities and municipalities of a tourist. The municipalities are far from towns underestimated the value of agricultural production and the purity of the environment, and the communities located near the cities emphasized the quality of roads, sewerage and water supply and rural labor market. The communities are located away from the city observed fewer differences in evaluation of environmental factors, which may indicate local consistency of seeing the world.

Keywords: quality of life, rural areas, environmental factors

DOI:10.7862/rz.2013.hss.45

Tekst złożono w redakcji: październik 2013.

Przyjęto do druku: styczeń 2014.

⁶ Dr inż. Krzysztof Kud, Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Ekoinnowacyjności, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 865 11 64, e-mail: kkud@prz.edu.pl

⁷ Dr inż. Marian Woźniak, Katedra Ekonomii, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 865 19 03, e-mail: mwozniak@prz.edu.pl

EWOLUCJA WYBRANYCH REGULACJI RYNKU PRACY – ANALIZA PORÓWNAWCZA ROZWIĄZAŃ AMERYKAŃSKICH NA TLE ROZWIĄZAŃ EUROPEJSKICH

W opracowaniu omówiono kierunki zmian w procesie legislacyjnym określającym stosunki pracy w danej gospodarce. W odniesieniu do instytucji rynku pracy skupiono się przede wszystkim na poziomie ochrony zatrudnienia oraz na roli związków zawodowych. Analizę przeprowadzono w stosunku do następujących krajów: Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej oraz reprezentantów Unii Europejskiej – Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji i Włoch.

Przyjętą hipotezą badawczą jest twierdzenie, że regulacje rynku pracy w Stanach Zjednoczonych mają mniej restrykcyjny charakter niż w wybranych krajach Unii Europejskiej, co wpływa na uelastyczenie tego rynku pracy i jego szybsze dostosowania (mierzone stopą bezrobocia). Do weryfikacji tej hipotezy posłużyła metoda polegająca na analizie podstawowych zmian w regulacjach rynku pracy wybranych przedstawicieli Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych. Celem artykułu jest zatem przesłедzenie kierunków zmian w procesie legislacyjnym prawa pracy i skonfrontowanie ich ze sobą w celu zweryfikowania postawionej hipotezy badawczej.

Praca składa się z pięciu części. W pierwszej z nich mowa jest o liberalnym charakterze regulacji rynku pracy w Stanach Zjednoczonych – analiza ta stanowi tło do porównań z krajami europejskimi. Część druga opracowania traktuje o negocjacjach i zasadzie współdecydowania jako podstawowych cechach stosunków pracy w Niemczech. W kolejnym punkcie skupiono się na zmianach legislacyjnych usztywniających rynek pracy w ostatnich dwóch dekadach w Wielkiej Brytanii. Część czwarta omawia wspólny kierunek ewolucji prawa pracy w Unii Europejskiej i we Francji. Następnie w kolejnym punkcie mowa jest o współczesnych próbach uelastyczenia włoskiego rynku pracy zmianami legislacyjnymi. Pracę zamyka próba skonfrontowania amerykańskiego modelu z modelem europejskim.

Słowa kluczowe: rynek pracy, prawo pracy, Stany Zjednoczone, Europa

EVOLUTION OF SOME OF THE LABOUR MARKET REGULATIONS – COMPARATIVE ANALYSIS OF AMERICAN SOLUTIONS AGAINST EUROPEAN SOLUTIONS

The paper discusses trends in the legislative process of defining relations in the economy. With regard to labor market institutions attention has been focused primarily on the level of employment protection and the role of trade unions. The analysis was conducted in relation to the following countries: the United States of America and representatives of the European Union: Germany, Great Britain, France and Italy.

The hypothesis of the research is the assertion that labor market regulations in the United States are less restrictive than is the case in some European Union countries, which affects the flexibility of the labor market and its rapid adaptation (as measured by the unemployment rate). For the verification of that hypothesis was used method as the analysis of basic changes in the regulation of the labor market the elected representatives of the European Union and the United States. The purpose of this article is therefore to trace the direction of changes in the legislative process of labor law and confront them with each other in order to verify the research hypothesis.

The work consists of five parts. The first one refers to the liberal nature of labor market regulation in the United States - analysis constitutes the background for comparison with European countries. The second part deals with the development of the negotiations and the principle of co-decision as the main characteristics of labor relations in Germany. In the next section attention has been focused on legislative stiffening the labor market in the past two decades in the UK. The fourth section discusses the common direction of the evolution of labor law in the European Union and France. Then, in the next section, reference is made to contemporary attempts to loosen the Italian labor market legislative changes. The work ends with an attempt to confront the American model of the European model.

Keywords: labor market, labor law, United States, Europe.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.46

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: marzec 2014.

⁸ Dr Dorota Kuder, Katedra Teorii Ekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków, e-mail: dorota.kuder@uek.krakow.pl

WPŁYW KRYZYSU NA SYTUACJĘ OSÓB MŁODYCH NA RYNKU PRACY NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH KRAJÓW

Trudności ludzi młodych na rynku pracy, a także w zakresie edukacji i szkoleń przyczyniły się do wprowadzenia dodatkowego wskaźnika charakteryzującego ich aktywność w gospodarce. Naukowcy i praktycy opracowali wskaźnik NEET (*not in employment, education or training*), który określa populację młodych, którzy nie są zatrudnieni, nie uczestniczą w edukacji formalnej oraz w szkoleniach. W artykule podjęto próbę zdefiniowania tej kategorii w wąskim i szerokim ujęciu oraz pojawiające się w procesie jej konceptualizacji problemy badawcze. Jednoznaczne zdefiniowanie pojęcia NEETs wydaje się zadaniem trudnym, ponieważ zależnie zarówno od kraju, jak i od instytucji badającej problem reprezentowane są odmienne podejścia w tym zakresie (różne określenia tej grupy, granice wiekowe ją wyznaczające czy sposoby gromadzenia danych). Istotnym problemem jest również dokonanie segmentacji w ramach populacji, która tworzy NEET. Nie stanowi ona jednorodnej grupy, wobec której można zastosować takie same formy instytucjonalnej pomocy lub interwencji. Przy wykorzystaniu dostępnych danych Eurostatu kategorię NEET wykorzystano do zdiagnozowania sytuacji osób młodych w krajach UE, które reprezentują odmienne reżimy polityki społecznej i rynku pracy oraz do porównania z tradycyjnymi miarami wykorzystywanymi do analizy sytuacji tej grupy na rynku pracy. Uzasadniając podjęcie tej problematyki, należy zauważyć, że potencjalne skutki nieaktywności w początkowym okresie aktywności zawodowej wywołują wiele negatywnych konsekwencji w perspektywie długookresowej zarówno w ujęciu mikro-, jak i makroekonomicznym, co potwierdzają liczne badania naukowe.

Słowa kluczowe: NEET, nieaktywność zawodowa, rynek pracy, młodzież, polityka rynku pracy

CRISIS IMPACT ON YOUNG PEOPLE IN THE LABOUR MARKET ON THE EXAMPLE OF SELECTED COUNTRIES

Young people difficulties on the labour market, in education and training have contributed to the introduction of an additional indicator characterizing the activity in the economy. Scientists and practitioners have developed a NEET indicator, which determines the population of young people who are unemployed, do not participate in formal education and training. This article will attempt to define this category in the narrow and broad sense and appearing in the conceptualization process research problems. Unambiguous definition of NEETs seem to be difficult task, because it depends on the country and institution which investigate the problem. There are different definitions in this area (different terms describe this group, defining the boundaries of age and data collection). Segmentation in the NEET population it's a significant problem. NEET is a category that contains a variety of subgroups, some of whom are vulnerable and some are not, with very different experiences, characteristics and needs. Heterogeneity of the NEET determine various forms of helping or intervention. According to Eurostat data NEET category will be used to diagnose the situation of young people in the EU countries, which represent different regimes of social policy and labour market and compared them to traditional measures used to analysis of the group in the labour market. This issue is very important because the potential results of inactivity in the initial period of activity cause a lot of negative consequences in the long time, both in terms of micro and macro, which is confirmed by numerous scientific studies.

Keywords: NEET, inactivity, labour market, young people, labour market policy.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.47

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: luty 2014.

⁹ Dr Katarzyna Nagel, Katedra Ekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, ul. 1 Maja 50, 40–287 Katowice, tel. (32) 257 72 57, e-mail: katarzyna.nagel@ue.katowice.pl

EKONOMIA SPOŁECZNA – ODPOWIEDŹ NA PROBLEMY WSPÓŁCZESNEGO RYNKU PRACY

Organizacje pozarządowe prowadzące działalność ekonomiczną zaliczane są do grupy podmiotów tzw. nowej ekonomii społecznej, w odróżnieniu od podmiotów tzw. starej ekonomii społecznej, czyli spółdzielni, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych. W roku 2010 według danych Głównego Urzędu Statystycznego funkcjonowało w Polsce 75 tys. organizacji pozarządowych (fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych). Województwo podkarpackie zajmowało dziewiąte miejsce pod względem liczby organizacji trzeciego sektora (4,6 tys. podmiotów). Zdecydowana większość polskich organizacji pozarządowych (74% ogólnej liczby) prowadziła jednak wyłącznie nieodpłatną działalność statutową. Dodatkowych źródeł dochodów poszukiwał bardzo niewielki odsetek organizacji. Działalność odpłatną prowadziło jedynie 19% organizacji w skali Polski (w województwie podkarpackim 13% organizacji), działalność gospodarczą – tylko 4% organizacji (w województwie podkarpackim 3%), natomiast działalność odpłatną i działalność gospodarczą – 3% (w województwie podkarpackim 2%). W 2013 r. najwięcej podkarpackich organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą zarejestrowanych było w Rzeszowie (26,9% wszystkich prowadzących działalność gospodarczą w województwie). Najmniej natomiast w powiatach: kolbuszowskim i niżańskim (po 0,9% organizacji w każdym z powiatów). Przedsiębiorstwa społeczne przyczyniają się do zwiększania kompetencji i szans na rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprawy jakości życia społeczności lub grupy osób, zrównoważonego rozwoju lokalnego. Podkarpackie organizacje pozarządowe (przedsiębiorstwa społeczne) oferują najczęściej usługi w zakresie ogrodnictwa, rękodzielnictwa, usług cateringowych i hotelowych, zapewniając możliwość godnego życia swoim podopiecznym.

Słowa kluczowe: organizacja pozarządowa, ekonomia społeczna, rynek pracy.

SOCIAL ECONOMY – THE ANSWER TO PROBLEMS OF A MODERN LABOUR MARKET

Non-governmental organizations engaged in economic activities may be classified as belonging to new social economy entities, in contrast to former social economy entities, such as cooperatives and mutual insurance companies. According to the data obtained from the Central Statistical Office, there were 75 thousand NGOs operating in Poland in 2010 (foundations, associations, social organizations). The Podkarpackie Voivodeship was ninth in statistics concerning the number of NGOs (4.6 thousand entities, which accounts for 6.3% of the total at that time). The vast majority of Polish non-governmental organizations (74% of the total) performed only nonprofit, statutory activities. Additional sources of income were sought by only few organizations. Services that stimulate profit were undertaken by only 19% of NGOs in entire Poland (Podkarpackie Voivodeship: 13% of all registered organizations), business activity – by 4% of these organizations (Podkarpackie Voivodeship: 3%), while profit generating and economic activity – by 3% (Podkarpackie Voivodeship: 2%). Most of registered in Rzeszów NGOs have been engaged in economic activities in 2013 (26.9% of all entities operating in the region). The least number can be noted in districts: Kolbuszowa and Nisko (each district 0.9% of all organizations). Social enterprises contribute to improving qualifications, employability of people at risk of social exclusion, positively affect the quality of life of communities. The Podkarpackie NGOs most often offer services connected with gardening, crafts, catering and hotel services, thus provide an opportunity to lead a dignified life to all entrusted to their care.

Keywords: non-governmental organization, social economy, labour market

DOI:10.7862/rz.2013.hss.48

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: marzec 2014.

¹⁰ Dr Agnieszka Pieniążek, Instytut Politologii i Polityki Regionalnej, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu, ul. Krynicka 6/38A, 35–505 Rzeszów, e-mail: agnieszka.pieniazek@gmail.com

KSZTAŁTOWANIE PRZYSZŁEJ ZATRUDNIALNOŚCI NA ETAPIE EDUKACJI – OD AKTYWNOŚCI DO KREATYWNOŚCI

Odpowiedzialność za karierę jest obecnie przenoszona z pracodawcy na pracownika. To pracobiorca musi mieć jej wizję i podejmować działania sprzyjające realizacji zaplanowanych zamierzeń. Takie podejście tworzy nowe okoliczności poruszania się po rynku pracy także dla osób kończących edukację i rozpoczynających aktywność zawodową. Utrwała się pogląd, że dyplom szkoły wyższej nie jest gwarancją szybkiego startu w zawodzie. Należy zawczasu – już podczas edukacji – podejmować działania zwiększające przyszłą zatrudnialność. Zatrudnialność to odzwierciedlenie siły przetargowej poszczególnych osób na rynku pracy. Oznacza zestaw cech i czynników, dzięki którym dana osoba może podjąć i utrzymać zatrudnienie oraz rozwijać karierę zawodową. Kanwą artykułu jest założenie, że aktywność wybiegająca poza obowiązki szkolne zwiększa szanse na zatrudnienie; może się także istotnie przyczynić do wzrostu kreatywności osób ją podejmujących. Aktywność ta powinna się przejawiać w świadomym i celowym doskonaleniu swoich kompetencji (wiedzy, umiejętności, predyspozycji) oraz zdobywaniu doświadczenia w wybranej dziedzinie. Formą takiej aktywności może być uczestnictwo w szkoleniach, pracach organizacji studenckich (m.in. kołach naukowych), projektach uczelnianych, a także odbywanie praktyk, staży oraz podejmowanie zatrudnienia (pracy) – choćby na krótki czas. Chodzi zatem o odpowiednie planowanie kierunków i etapów swojej kariery oraz dbałość o to, jak uatrakcyjnić swoje dokumenty aplikacyjne, by wygrać z kontrkandydatami. Zakres i formy działań podejmowanych z myślą o wzroście przyszłej zatrudnialności rozpoznano – w wyniku badań ankietowych – w grupie studentów ostatniego roku studiów magisterskich na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu.

Słowa kluczowe: zdolność zatrudniania, zatrudnienie, kariera, kompetencje, inwencja twórcza, rynek pracy

SHAPING FUTURE EMPLOYABILITY AT EDUCATION LEVEL – FROM ACTIVITY TO CREATIVITY

At present, responsibility for the employee's future career is being shifted from the employer to the employee. The employees are expected to have a clear vision of their future career development, as well as take active steps toward this goal. This approach changes the previous pattern of behaviours on the labour market, also with respect to graduates who have just started their professional careers. It has become clear for all involved that holding a master degree no longer warrants a 'fast lane' career in professional fields. Students should engage in activities that boost their future employability, and this involvement should be evident early in their educational path. Employability represents the bargaining power of individual participants of the labour market. It involves a set of features and factors thanks to which a particular person can undertake and maintain employment as well as develop their career. The author works on an assumption that extra-curricular activities have the potential of boosting the student's employability, as well as significantly improve his or her creativity. The most advisable forms of activities in this context should focus on planned and intentional improvement of competences (knowledge, skills, predispositions) and gaining experience in the selected profession. The extra-curricular activities may involve training and apprenticeship, part-time employment, as well as active participation in student organizations and academic projects. The central idea in this approach is to carefully plan future directions and paths of career development, with particular attention to CV items which may improve the individual's bargaining position with relation to other contenders. The range and forms of activities undertaken in order to increase employability are studied, by way of surveys conducted in a group of last year students of a Master's course at the Wrocław University of Economics.

Keywords: employability, employment, career, competences, creativity, labour market

DOI:10.7862/rz.2013.hss.49

Tekst złożono w redakcji: październik 2013.

Przyjęto do druku: marzec 2014.

¹¹ Dr Agata Pietroń-Pyszczek, Katedra Pracy i Stosunków Przemysłowych, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław, tel. +48 71 368 04 11, e-mail: agata.pietron-pyszczek@ue.wroc.pl

OGRANICZENIE SAMODZIELNOŚCI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W STANACH NADZWYCZAJNYCH – WYBRANE PROBLEMY

W artykule dokonano analizy regulacji normatywnych obejmujących procedurę wprowadzania stanów nadzwyczajnych (stanu wojennego, stanu wyjątkowego oraz stanu klęski żywiołowej) w Polsce oraz wynikających z tego konsekwencji i zmian w obszarze kompetencji, systemu oraz zasad działania organów administracji publicznej ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia samodzielności i niezależności zdecentralizowanego samorządu terytorialnego. Rozważania obejmują również zagadnienia związane z problemem funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego jako samodzielnych i niezależnych podmiotów prawa publicznego. Problematyka ta została poddana analizie na podstawie literatury przedmiotu oraz orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. W dalszej części opracowania skoncentrowano się na procedurze wprowadzania poszczególnych stanów nadzwyczajnych oraz konstytucyjnie określonych przesłankach ich wprowadzenia. Zasadniczą część artykułu obejmuje analizę zmian, jakie przewidział ustawodawca w zasadach funkcjonowania organów samorządu terytorialnego w czasie trwania każdego ze stanów nadzwyczajnych. Rozważania w tym obszarze skoncentrowano na poszczególnych przypadkach utraty konstytucyjnie gwarantowanej samodzielności jednostek samorządu terytorialnego oraz przewidzianej w ustawach o stanach nadzwyczajnych konstrukcji podporządkowania tych jednostek organom scentralizowanej administracji rządowej. W artykule omówiono wybrane przykłady regulacji, na mocy których wojewoda, jako terenowy organ administracji rządowej, uzyskuje uprawnienia do kierowania działaniami organów samorządu terytorialnego, a także uprawnienia do wprowadzenia w stosunku do jego organów nadzwyczajnych, personalnych środków nadzoru. Rozważania w tym obszarze mają charakter porównawczy i obejmują również postanowienia przepisów prawa regulujących zasady funkcjonowania administracji publicznej w warunkach standardowego funkcjonowania państwa, kiedy nie występują zagrożenia o charakterze szczególnym. Opracowanie kończą podsumowanie oraz wnioski będące efektem przeprowadzonej w artykule analizy.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, stany nadzwyczajne, legalność

REDUCING THE INDEPENDENCE OF LOCAL GOVERNMENT IN EMERGENCY SITUATIONS – THE SELECTED PROBLEMS

This article analyzes the normative regulations covering the procedure for states of emergency (martial law, state of emergency and the state of natural disaster) in Poland and the resulting consequences of this fact and changes in the area of competence of the system and principles of the public administration with particular regard to the reduction of autonomy and independence of the decentralized local government. The considerations also include the issues related to the problem in the functioning of local government units as separate and independent entities of public law. This issue has been analyzed based on the literature and the case law of the Constitutional Court. The next part of the paper concentrates on the procedure for the introduction of individual states of emergency and constitutionally defined grounds for introducing them. The main part of the article includes an analysis of the changes that the legislature foresaw in the rules of functioning of the local government authorities for the duration of each state of emergency. Considerations in this area were focused on individual cases, the loss of constitutionally guaranteed autonomy of local government units and predicted in the statutes construction of subordinate bodies to the units of the centralized government. The article discusses some examples of regulation under which the province governor, as the terrain government authority has the authority to direct the activities of local government bodies as well as permission to use in relation to its organs emergency personnel supervision measures. Considerations in this area are comparative in nature and include the provisions of the law governing the functioning of public administration in terms of the standard functioning of the state, when there is no threat of a special situation. The paper concludes with a summary and proposals which is an effect of the analysis carried out in the article.

Keywords: local government, states of emergency, legitimacy.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.50

Tekst złożono w redakcji: październik 2013.

Przyjęto do druku: grudzień 2013.

¹² Dr Małgorzata Polinceusz, Katedra Prawa i Administracji, Wydział Zarządzani, al. Powstańców Warszawy 6, 35–959 Rzeszów, tel. (0-17) 852 44 42, e-mail: malgopope@prz.edu.pl

INFRASTRUKTURALNE MOŻLIWOŚCI DYWERSYFIKACJI DOSTAW GAZU ZIEMNEGO DO POLSKI W PERSPEKTYWIE 2020 ROKU

Dywersyfikacja kierunków dostaw gazu ziemnego do Polski jest istotnym czynnikiem wpływającym na poziom bezpieczeństwa energetycznego kraju. Surowiec ten wykorzystywany jest w Polsce przede wszystkim przez przemysł chemiczny oraz petrochemiczny, a jego znaczenie w skali światowej będzie w nadchodzącym czasie rosło ze względu na zaostrzające się kryteria polityki klimatycznej UE. Krajowe wydobycie gazu ziemnego zaspokaja około 30% zapotrzebowania, a więc pozostała ilość importowana głównie z kierunku wschodniego od rosyjskiego Gazpromu. Struktura dotychczasowych kontraktów długoterminowych uzależniła Polskę od dostaw gazu ziemnego z Rosji. Szansą na zmianę tej sytuacji jest rozbudowa infrastruktury energetycznej w postaci terminalu LNG w Świnoujściu oraz połączeń międzysystemowych gazu ziemnego (tzw. interkonektorów) z państwami sąsiadującymi. Implementacja przepisów unijnych związanych z budową wspólnego rynku wraz z rozbudową infrastruktury gazowej, sprawia, że Polska zwiększy możliwości zróżnicowania kierunków dostaw tego surowca. Jeżeli zrealizowane zostaną najważniejsze projekty infrastruktury energetycznej planowane przez spółkę Gaz-System to Polska stanie się istotnym elementem zintegrowanego rynku energii oraz zmieni kierunki dostaw błękitnego paliwa. Należy przypuszczać, że wraz z otwarciem konkurencji na polskim rynku energii zwiększy się aktywność zagranicznych przedsiębiorstw energetycznych, które będą próbowały rywalizować z polskimi podmiotami o odbiorców końcowych. Szczególną aktywnością powinny wykazywać się przedsiębiorstwa rosyjskie oraz niemieckie. Budowa wspólnego rynku energii UE może doprowadzić do sytuacji, że gaz ziemny stanie się powszechnie dostępnym surowcem, a jego cena będzie coraz bardziej konkurencyjna.

Słowa kluczowe: Dywersyfikacja, gaz ziemny, infrastruktura energetyczna, terminal LNG, bezpieczeństwo energetyczne

INFRASTRUCTURE POSSIBILITY OF DIVERSIFICATION OF NATURAL GAS SUPPLY TO POLAND - PERSPECTIVE 2020

Diversification of sources of the supply of natural gas to Poland is one of the crucial factor which supports country's energy security. This fuel is used in Poland mainly by the chemical industry and petrochemical companies and its role will grow in the whole world over in the coming time because of the more and more stricter EU' climate policy. The level of domestic natural gas production accounted for some 30% of the country's demand and the remaining 70% imported from the east direction from Russian's company Gazprom. By the structure of the existing long-term contracts Poland is depended on natural gas supply from Gazprom. The best solution to change the situation is to develop the energy infrastructure especially terminal LNG in Świnoujście as well as interconnections of natural gas (interconnectors) with neighbouring countries. The implementation of EU's rules in combination with the construction of the common energy market and with the development of gas infrastructure makes, that Poland will increase the opportunities to diversify sources of supply of this fuel. Poland will become an important part of integrated energy market and change the directions of natural gas supply if the most important energy infrastructure projects planned by the company Gaz-System is completed. It is supposed that with the opening of competition in the Polish energy market will be increased the activity of foreign energy companies that will try to compete with Polish companies for consumers. Especially the activity should be demonstrated by the Russian and German companies. The creation of common energy market EU could lead to the situation that natural gas will become widely available energy resource and its price will be more and more competitive.

Keywords: diversification, natural gas, energy infrastructure, LNG terminal, energy security

DOI:10.7862/rz.2013.hss.51

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: marzec 2014.

¹³Dr Mariusz Ruszel, Katedra Ekonomii, Wydziału Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 865 1403, e-mail: mruszel@prz.edu.pl

SYTUACJA BEZROBOTNYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH

Artykuł porusza problematykę bezrobotnych osób niepełnosprawnych zamieszkałych na obszarach wiejskich, które zajmują w Polsce ponad 93% powierzchni kraju¹⁷. W świetle przeprowadzonych badań ogólnopolskich, zrealizowanych na próbie 5000 osób niepełnosprawnych, stwierdzono wśród badanej populacji, że bezrobotne osoby niepełnosprawne stanowią 13% ogółu, a ponad 30% badanych z tej grupy pozostaje bez pracy co najmniej 5 lat.

Sytuacja bezrobotnych osób niepełnosprawnych na rynku pracy jest determinowana przez grupę czynników przedstawionych w niniejszym artykule. Blisko połowa badanej populacji osób niepełnosprawnych z obszarów wiejskich jako główną przyczynę utraty wykonywanej pracy wskazała pogarszający się stan zdrowia, z innych najczęściej występujących przyczyn badani wskazali: reorganizację/redukcję zatrudnienia, likwidację firmy oraz problemy z dojazdem do pracy.

Analiza wyników badań uzyskanych w ramach realizacji projektu *Determinanty aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na obszarach wiejskich* wskazała na istnienie barier kształtujących w świadomości respondentów oraz pracodawców przekonanie o niskiej przydatności i wydajności osób niepełnosprawnych oraz niekonkurencyjnej postawie zawodowej.

W artykule zamieszczono również wyniki analiz jakościowych, oparte na wywiadach przeprowadzonych w grupie przedstawicieli spośród 150 przedsiębiorstw z terenu całej Polski zatrudniających osoby niepełnosprawne i niezatrudniających tych osób. Efektem tych działań jest konieczność zwrócenia uwagi i podjęcia działań w zakresie organizacji kampanii społecznych, tworzących wizerunek osoby niepełnosprawnej jako dobrego pracownika, oraz kampanii informującej o możliwościach zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Słowa kluczowe: osoby niepełnosprawne, obszary wiejskie, bezrobocie.

SITUATION OF THE UNEMPLOYED DISABLED INHABITED THE RURAL AREAS

The article discusses the problems of unemployed people with disabilities living in rural areas in Poland, which constitute more than 93 % of the country. In the light of nationwide research , carried out on a sample of 5000 people with disabilities, it was found among the studied population, that the unemployed people with disabilities account for 13 % of the total , and more than 30% of respondents in this group remain without work for at least five years.

The situation of unemployed persons with disabilities on the labor market is determined by a group of factors described in this article. Nearly half of the studied population of persons with disabilities in rural areas indicated deteriorating health as a major cause of the loss of work; the other most common reasons are: reorganization /downsizing , liquidation of the company and the problems of commuting.

The analysis of test results obtained in the framework of the project entitled *Determinants of professional activity of people with disabilities in rural areas* pointed at the existence of barriers that shape the consciousness of the respondents and employers' conviction of low suitability and performance of persons with disabilities and non-competitive professional attitude.

The article contains the results of qualitative analysis based on interviews carried out in a group of representatives from 150 companies from across Poland employing people with disabilities and not employing them. The result is a need to pay attention and take action on social campaigns, creating the image of a disabled person as a good worker and a campaign to inform about the possibilities of employing people with disabilities.

Keywords: the disabled, rural areas, unemployment.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.52

Tekst złożono w redakcji: październik 2013.

Przyjęto do druku: marzec 2014.

¹⁴ Dr inż. Agnieszka Smarzevska, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, tel. 83 344 99 00, autor korespondencyjny: e-mail: asmarzevska@poczta.onet.pl

¹⁵ Doc. dr Jarosław Żbikowski, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, tel. 83 344 99 00.

¹⁶ Dr Agnieszka Siedlecka, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, ul. Sidorska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, tel. 83 344 99 00.

¹⁷ *Obszary wiejskie w Polsce*, red. H. Dmochowska, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Studia i analizy statystyczne, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa–Olsztyn 2011, s. 93.

GOOD PRACTICES IN THE FIELD OF ECO-INNOVATION IN THE PODKARPACKIE PROVINCE

The article refers to the concept of sustainable development and eco-innovation. Strengthening the regional economy and building their competitive advantage based on innovation and knowledge are the directions of contemporary development policy of the European Union, expressed in the "Europe 2020" strategy. One of the instruments for the implementation of sustainable development are eco-innovations. As a direct result of the implementation of eco-innovations is the fact that they bring some positive effects on the environment, and in relation to the organization - they bring tangible benefits (such as reducing the consumption of energy and raw materials, increasing resource efficiency, better and cheaper waste management, improving the image of the organization). In Poland, a large part of the economic structure is traditional material- and energy-intensive industrial sectors. Implementation of the modern environmental technologies is becoming a major challenge for the region. The authors of the article present examples of implementation of good eco-innovative solutions for enterprises operating in the Podkarpackie Province. The presented examples show that the implementation of eco-innovations significantly affect the competitiveness of the company and thus also the competitiveness of the region in which the companies operate. High competitive position could in fact be achieved through innovation, at the level of companies, regions and entire economies.

Keywords: Eco-innovation, regional development, green economy, sustainable development

DOBRE PRAKTYKI W ZAKRESIE EKOINNOWACJI W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

Zaprezentowany artykuł odnosi się do koncepcji zrównoważonego rozwoju i eko-innowacji. Wzmocnienie gospodarki regionalnej i budowanie przewagi konkurencyjnej opartej na innowacjach i wiedzy są głównymi kierunkami współczesnej polityki Unii Europejskiej, wyrażonymi w strategii "Europa 2020". Jednym z podstawowych instrumentów, które służą skutecznej realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju są eko-innowacje. Wynikiem wdrożenia eko-innowacji jest przynoszenie pozytywnych skutków dla środowiska naturalnego. Eko-innowacje przynoszą również wymierne korzyści dla organizacji, które je wdrażają (między innymi poprzez: zmniejszenie zużycia energii i surowców, zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów, lepsze i tańsze zarządzanie odpadami oraz poprawę wizerunku firmy). Znaczna część polskiej gospodarki jest tradycyjna, dominują materiało- i energochłonne sektory przemysłowe. Z tych względów poważnym wyzwaniem dla regionu staje się wdrażanie nowoczesnych technologii ochrony środowiska. Autorzy przedstawiają w artykule przykłady „dobrych praktyk” wdrażania eko-innowacyjnych rozwiązań w przedsiębiorstwach działających na terenie województwa podkarpackiego. Przedstawione przykłady są dowodem na to, że wdrażanie innowacji ekologicznych znacząco wpływa na konkurencyjność firm, a tym samym zwiększa konkurencyjność całego regionu, w którym działają przedsiębiorstwa. Innowacje wdrażane na poziomie przedsiębiorstw, regionów i całych gospodarek w rzeczywistości mogą przyczyniać się do wzmocnienia ich wysokiej pozycji konkurencyjnej.

Słowa kluczowe: eko-innowacje, rozwój regionalny, „zielona ekonomia”, rozwój zrównoważony

DOI:10.7862/rz.2013.hss.53

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: styczeń 2014.

¹⁸ Mgr Jolanta Stec – Rusiecka, Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Eko-innowacyjności, Wydział Zarządzania, al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów, tel. +48 17 865 1165, autor korespondencyjny: e-mail: rusiecka@prz.edu.pl

¹⁹ Mgr Alicja Sobkowiak, Katedra Przedsiębiorczości, Zarządzania i Eko-innowacyjności, Wydział Zarządzania, al. Powstańców Warszawy 12, 35-959 Rzeszów, tel. +48 17 865 1165, e-mail: alicja_s@prz.edu.pl

UNDE MALUM? W POSZUKIWANIU PIERWSZEJ PRZYCZYNY ZŁA – FILOZOFIA MARIANA ZDZIECHOWSKIEGO (CZEŚĆ 2)

„Zło nie przestanie nigdy być skandalem dla myśli. Ono się wżarło w życie i tak wszechpotężnie i wszechboleśnie ogarnęło wszystkie sfery”.

Marian Zdziechowski wydaje się dzisiaj myślicielem nie tylko niedocenionym, ale i niestety zapomnianym. Motywem przewodnim jego filozoficznej refleksji była analiza problematyki zła oraz katastroficzne wizje, które wspomagane były postawą pesymizmu charakterystyczną dla wileńskiego myśliciela. W pierwszej części rozważań dotyczących zła w myśli Mariana Zdziechowskiego (*W poszukiwaniu pierwszej przyczyny zła – filozofia Mariana Zdziechowskiego*) starałam się przybliżyć dwa ujęcia problematyki zła w myśli chrześcijańskiej (optymistyczne i pesymistyczne) ze szczególnym uwzględnieniem inspiracji świętym Augustynem. Marian Zdziechowski interpretuje myśl świętego Augustyna jako prekursorską próbę teodycei, która miała nie tylko oswoić ludzki strach przed złem, ale także stać się w koncepcji dziejów jednym z niezbędnych elementów budowania harmonii wszechświata. Takie rozwiązanie zdaniem wileńskiego filozofa staje się oburzające z punktu widzenia etyki. Zdziechowski, nie znajdując satysfakcjonującej odpowiedzi w augustyńskiej koncepcji, poszukuje inspiracji w pismach europejskich oraz rosyjskich myślicieli. Celem drugiej części rozważań [*Unde malum? W poszukiwaniu pierwszej przyczyny zła – filozofia Mariana Zdziechowskiego (część 2)*] jest analiza poglądów Zdziechowskiego w kontekście rozważań takich myślicieli, jak: Schelling, Secretan oraz Sołowjew. Warto zauważyć, że Zdziechowski nie był typowym filozofem, jego analiza dzieł miała charakter notatek na marginesie, a poszukiwania inspirowane rzeczywistością obawą o przyszłość ludzkości oraz autentyczną trwogą przed napływającym złem. Zdziechowski nieuchronny koniec cywilizacji widzi w ontycznej strukturze rzeczywistości, której immanentnym komponentem jest zło. Artykuł staowi próbę odpowiedzi na jedną z najważniejszych kwestii, jakie pojawiają się w myśli Zdziechowskiego – na pytanie *unde malum?*

Słowa kluczowe: zło, pesymizm, Marian Zdziechowski, Schelling, Secretan, Sołowjew

UNDE MALUM? IN THE SEARCH OF FIRST CAUSE OF EVIL – THE PHILOSOPHY OF MARIAN ZDZIECHOWSKI (PART 2)

Marian Zdziechowski seems to be today a thinker not only underestimated but unfortunately forgotten. The key motive of his philosophical reflection was to analyze the problems of evil and catastrophic visions which were supported by the attitude of pessimism characteristic for the Vilnius thinker.

In the first part of the consideration of the evil in the thought of Marian Zdziechowski (In the search of the first cause of evil - the philosophy of Marian Zdziechowski) I tried to present two issues of evil in Christian thought (optimistically and pessimistically) with a particular emphasis on inspiration of St. Augustine. Marian Zdziechowski interprets the thought of St. Augustine as a pioneering attempt to theodicy, which was supposed not only to tame the human fear of evil but also become a concept of history and one of the essential elements of building a harmonious universe. Such a solution, according to the Vilna philosopher is not only unwise but outrageous in terms of ethics. Zdziechowski, who did not find a satisfactory answer in the Augustinian concept, was looking for further inspiration in the writings of European and Russian thinkers. The aim of the second part of the considerations (In search of the first cause of evil - the philosophy of Marian Zdziechowski part 2) is an analysis of the Zdziechowski's views in the context of considerations of such thinkers as Schelling, Secretan, and Schopenhauer. It is worth noting that Zdziechowski was not a typical philosopher, his analysis was of the works of notes in the margins and the explorations were inspired by a real concern for the future of humanity and genuine awe before the evil. Zdziechowski sees an inevitable end of civilization in the ontological structure of reality which *the immanent* component is evil. This article is an attempt to answer one of the most important issues that arise in the Zdziechowski's mind - the question *unde malum?*

Keywords: evil, pessimism, Marian Zdziechowski, Schelling, Secretan, Sołowjew.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.54

Tekst złożono w redakcji: październik 2013.

Przyjęto do druku: grudzień 2013.

²⁰ Dr Justyna Stecko, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, ul. Poznańska 1, 35-084 Rzeszów, tel. 017 865 12 04, e-mail: jstecko@prz.edu.pl

ÖKONOMISCHE ÜBERLEGUNGEN ZUM WISSENSCHAFTSBETRIEB: IMMATERIALGÜTERRECHTE, WISSENSALLMENDE UND INFORMATIONSNACHHALTIGKEIT

Nachhaltigkeit und nachhaltiges Wirtschaften sind spätestens seit Mitte der 1980er Jahre wichtige Konzepte sowohl wissenschaftlicher als auch politischer Debatten. Sie werden insbesondere thematisiert, wenn es um den Umgang mit knappen materiellen Ressourcen geht – fossile Energieträger sind hierfür sowohl als endliche Ressourcen als auch als Gefährdung anderer knapper Ressourcen wie eine saubere Umwelt ein paradigmatisches Beispiel. Da es jedoch nicht nur materielle Ressourcen, sondern auch Immaterialgüter gibt, soll untersucht werden, ob Konzepte der Nachhaltigkeit und des nachhaltigen Wirtschaftens auch in Bezug auf Immaterialgüter wie Informationen und Wissen angewendet werden können. Dazu wird es notwendig sein, zunächst die spezifischen ökonomischen Eigenschaften von Informationen und Wissen herauszuarbeiten. Dabei zeigt sich, dass Immaterialgüter durch Anwendung von Immaterialgüterrechten zu knappen Ressourcen gemacht werden können. Wenn aber auch Informationen und Wissen faktisch zu den knappen Ressourcen gezählt werden müssen, so macht es Sinn, Nachhaltigkeit auch für Immaterialgüter zu fordern – dies soll mit dem Ausdruck „Informationsnachhaltigkeit“ bezeichnet werden. Wird das Konzept der Informationsnachhaltigkeit auf den Wissenschaftsbetrieb angewendet, so kann in Bezug auf den Wissensbestand der Wissenschaft von einer Wissensallmende gesprochen werden. Die schon länger stattfindenden Veränderungen des Wissenschaftsbetriebs und des wissenschaftlichen Publikationswesens gefährden auf der einen Seite den Bestand der Wissensallmende; auf der anderen Seite finden sich jedoch auch Gegenreaktionen, die Versuche darstellen, bspw. durch den Open Access-Gedanken die Wissensallmende zu erhalten. Allerdings zeigt die Analyse, dass sowohl eine romantisierende Perspektive auf die Wissensallmende und Open Access als auch eine pauschale Kritik am existierenden privatwirtschaftlichen Publikationswesen falsch wären, da beide Teile des wissenschaftlichen Publikationswesens aufeinander angewiesen sind.

Schlüsselbegriffe: Nachhaltigkeitsforschung, Ressourcenmanagement, Immaterialgüter, Informationsnachhaltigkeit, Wissenschaftsökonomik.

REFLEKSJE EKONOMICZNE NAD FUNKCJONOWANIEM NAUKI: PRAWA DO DÓBR NIEMATERIALNYCH, WIEDZA JAKO DOBRO WSPÓLNE I INFORMACYJNA ZRÓWNOWAŻONOŚĆ

Zrównoważony rozwój i zrównoważone gospodarowanie są najpóźniej od połowy lat osiemdziesiątych XX wieku ważnymi koncepcjami zarówno debat naukowych, jak i politycznych. Stają się tematem szczególnie wtedy, kiedy chodzi o postępowanie ze skąpymi zasobami materialnymi – paradygmatycznym przykładem są tutaj kopalne nośniki energii zarówno jako skończone zasoby jak również jako zagrożenie innych skąpych zasobów – takich jak np. czyste środowisko. Ponieważ jednak obok zasobów materialnych istnieją również dobra niematerialne, należy zbadać, czy koncepcje zrównoważonego rozwoju i zrównoważonego gospodarowania mogą być wykorzystane także w odniesieniu do dóbr niematerialnych takich jak informacja i wiedza. W tym celu będzie konieczne przede wszystkim opracowanie specyficznych ekonomicznych właściwości informacji i wiedzy. W trakcie takiego opracowywania okazuje się, że dobra niematerialne dzięki zastosowaniu praw do dóbr niematerialnych mogą być uczynione skąpymi zasobami. Jeśli więc również informacje i wiedza faktycznie muszą zostać zaliczone do skąpych zasobów, wówczas także postulowanie zrównoważoności w odniesieniu do dóbr niematerialnych – można byłoby określić ją jako „zrównoważoność informacyjna” – wydaje się mieć sens. Jeśli zastosowuje się koncepcję zrównoważoności informacyjnej do funkcjonowania nauki, wówczas w odniesieniu do zasobów wiedzy naukowej można mówić o wiedzy jako dobru wspólnym. Dokonujące się już od dawna zmiany w funkcjonowaniu nauki i w sferze publikacji naukowych z jednej strony zagrażają zasobom tego wspólnego dobra, z drugiej jednak strony budzą także reakcje przeciwdziałania, które stanowią próby zachowania wspólnotowego charakteru wiedzy na przykład poprzez zapewnianie otwartego dostępu na zasadzie open access. Analiza pokazuje jednak, że zarówno romantyzująca perspektywa wspólnotowości wiedzy i otwartego dostępu, jak i ryczałtowa krytyka pod adresem istniejącego „komercyjnego sprywatyzowania” publikacji naukowych są fałszywe, bo oba segmenty sektora publikacji naukowej są wzajemnie od siebie uzależnione.

Słowa kluczowe: badania dla zrównoważonego rozwoju, zarządzanie zasobami, dobra niematerialne, zrównoważoność informacyjna, ekonomika nauki.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.55

Tekst złożono w redakcji: wrzesień 2013.

Przyjęto do druku: marzec 2014.

²¹ Prof. Dr Karsten Weber, Lehrstuhl für Allgemeine Technikwissenschaften, BTU Cottbus, Postfach 101344; 03013 Cottbus, tel. 49 (0) 355 69-0, e-mail: karsten.weber@b-tu.de